

การบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

ADMINISTRATION OF MAHACHAT SERMON FAIR

พระครูพิมลธรรมภาณ (มานพ) กนตสีโล*
รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู**
พระมหาญาณวัฒน์ จิตวาทณโน, ผศ.ดร.***

วันรับ 18 / มิถุนายน / 2564
ตรวจสอบ 20-25 / มิถุนายน / 2564
ตอบรับ 28 มิถุนายน / 2564

บทคัดย่อ

การบริหารจัดงานเพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามทางพุทธศาสนาและเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนระหว่างบ้าน วัดและราชการ ซึ่งในความเชื่อ ความเลื่อมใสในพุทธศาสนิกชนโดยการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติตามองค์ประกอบของการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่แน่นอนการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ การ

แบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ และหลักการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ เพื่อการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติให้เกิดความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดงานเทศน์มหาชาติ
คำสำคัญ : การบริหาร, เทศน์มหาชาติ

Abstract

The administration of the event to

*นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.อีเมล mpalaphan@gmail.com

**อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

***อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

carry on the good traditions of Buddhism and to create unity in the community between the house, temple and government. Veneration in the Buddhists by managing the Mahachat Sermon on the basis of the four administrative components, namely the exact objectives, the management of the Mahachat sermon. The goal of organizing the sermon event Division of administrative work, preaching the Mahachat sermon And principles of organizing sermon events To manage the preaching of the Mahachat Achieving the objectives of organizing the sermon event.

Keywords : Administration, Mahachat Sermon.

บทนำ

การบริหารแม้ไม่มีตัวตนแต่ทรงอิทธิพลปรากฏผลที่จับต้องได้แสดงให้เห็นถึงทักษะและความสามารถของผู้บริหารที่สามารถประเมินคุณภาพได้จากผลงานแนวทางการประเมินผู้บริหารนั้น สามารถพิจารณาผ่าน 3 ทางได้แก่ 1) โครงสร้างให้ดูที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายงาน ตามการจัดองค์การ 2) หน้าที่ ผู้บริหารที่ดีสามารถระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบตลอดจนสนับสนุนทรัพยากรให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้ดี 3) ทางปฏิบัติ ผู้บริหารที่ดีทำให้ผู้ปฏิบัติงานพร้อมและเต็มใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ การบริหาร, <https://www.im2market.com> [ออนไลน์วันที่ 20 ธันวาคม 2561]

การเทศน์มหาชาติ คือ การชี้แจงหรือการเล่าเรื่องเวสสันดรชาดก ว่าด้วยพระพุทธรูปของ

พระพุทธรองค์ในอดีตชาติ เมื่อเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ทรงบำเพ็ญพระบารมีเป็นชาติสุดท้ายก่อนจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การเทศน์มหาชาตินี้มีมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย เวสสันดรชาดกนั้นเป็นพุทธพจน์ซึ่งพระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่พระภิกษุสงฆ์และพระประยูรญาติ ณ นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ในคราวที่พระพุทธรองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ พระประยูรญาติมีพระเจ้าสุทโธทนะเป็นประธานเสด็จมาต้อนรับ ต่างก็ยังมีทิฐิมานะแรงกล้าไม่ยอมมอบน้อมนมัสการพระพุทธรองค์ ด้วยเห็นว่าพระพุทธรองค์มีวัยอ่อนกว่าตน พระพุทธรองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นเหตุดังนั้น จึงทรงแสดงปาฏิหาริย์เสด็จลอยขึ้นไปจงบรมอยู่บนอากาศ ให้รู้สึกอองพระบาทหล่นลงมาบนพระเศียรเกล้าพระประยูรญาติ ลำดับนั้น หมู่พระประยูรญาติต่างพากันคลายทิฐิมานะ ประคองอัญชลีนมัสการชื่นชมโสมนัสด้วยบุญญาภินิหารของพระพุทธรองค์ ขณะนั้น ฝนโบกขรพรรษ (มีน้ำฝนสีแดง) ก็ตกลงมาเป็นที่น่าอัศจรรย์ ผู้ใดปรารถนาจะให้เปียกก็เปียกถ้าไม่ปรารถนาจะไม่เปียกแล้วแม้แต่นิดหนึ่งก็ไม่เปียกกายเลย ต่อมาพุทธศาสนิกชนได้เกิดมีความเชื่อว่า หากผู้ใดได้สดับตรับฟังเทศน์มหาชาตีย่อมเกิดสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลเป็นอย่างมาก เป็นกุศลบุญราศีสืบไปดังนั้น การเทศน์มหาชาติคือมหากุศลที่เตือนบุคคลให้น้อมรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญอันมีการสละความเห็นแก่ตัว เพื่อผลประโยชน์สูงของมวลมนุษยชาติเป็นสำคัญ สุภาพรรณ ณ บางช้าง. ธรรมวิเคราะห. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532, หน้า 50.

เวสสันดรชาดก มีเนื้อหาสาระมาก รวมไว้ในมหานิบาตชาดกซึ่งมีด้วยกัน 10 เรื่อง ซึ่งเรียกกันว่า ทศชาติ แต่อีก 9 เรื่องนั้นไม่เรียกว่ามหาชาต คงเรียกแต่เวสสันดรชาดกเรื่องเดียวเท่านั้นที่เรียก

ว่า มหาชาติในเรื่องนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายว่า พุทธศาสนิกชนชาวไทยตลอดจนประเทศใกล้เคียงนับถือกันมาแต่โบราณว่า เรื่องเวสสันดรชาดกสำคัญกว่าชาดกอื่น ๆ ด้วยปรากฏว่ามีของพระโพธิสัตว์บริบูรณ์ในเรื่องเวสสันดรชาดกทั้ง 10 อย่าง คือ

1. ทานบารมี ทรงบริจาคทรัพย์สิน ช้าง ม้า ราชรถพระโอรส พระธิดา และพระมเหสี

2. ศีลบารมี ทรงรักษาศีลอย่างเคร่งครัด ระหว่างผนวชเป็นฤๅษีอยู่ ณ เขาวงกต

3. เนกขัมมบารมี ทรงครองเพศบรรพชิต ตลอดเวลาที่ประทับ ณ เขาวงกต

4. ปัญญาบารมี ทรงบำเพ็ญภาวนามัย ปัญญาตลอดเวลาที่ผนวช

5. วิริยบารมี ทรงปฏิบัติธรรมมิได้ย่อหย่อน

6. สัจจบารมีทรงลั่นพระวาจาถวายพระกุมารให้ชูชกเมื่อพระกุมารหลบหนีก็ทรงติดตามมาให้

7. ขันติบารมีทรงอดทนต่อความยาก ลำบากต่างๆขณะที่เดินทางมายังเขาวงกตและตลอดเวลาที่ประทับที่นั่นแม้เมื่อทอดพระเนตรเห็นชูชกเขียนตีพระกุมารอย่างทารุณพระองค์ก็ทรงข่มพระทัยไว้ได้

8. เมตตาบารมีเมื่อพราหมณ์เมืองกลิงคราชฎีมาทูลขอช้างปัจจัยนาคเพราะเมืองกลิงคราชฎีฝนแล้งก็ทรงพระเมตตาประทานให้และเมื่อชูชกมาทูลขอพระกุมารทั้งสองพระองค์โดยอ้างว่าตนได้รับความลำบากต่างๆพระองค์ก็มีเมตตาประทานให้ด้วย

9. อุเบกขาบารมีเมื่อทรงเห็นว่าพระกุมารทั้งสองถูกชูชกเขียนตีและวิงวอนให้พระองค์ช่วยเหลือพระองค์ก็ทรงบำเพ็ญอุเบกขา คือ ทรงวางเฉย เพราะทรงเห็นว่าได้ประทานเป็นสิทธิ์ขาดแก่ชูชกไปแล้ว

10. อธิษฐานบารมีทรงตั้งมั่นที่จะบำเพ็ญ

บารมีเพื่อให้สำเร็จพระโพธิญาณเบื้องต้นแม้จะมีอุปสรรคก็ได้ทรงย่อท้อทำให้พระอินทร์ต้องประทานความช่วยเหลือต่างๆ เพราะตระหนักในน้ำพระทัยอันแน่วแน่ของพระองค์ องค์ความรู้เรื่องการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก, กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร, 2558), หน้า 1-3.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

3) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติตามขั้นตอนในการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ แหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ 2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ จำนวน 5 รูป โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์ข้อมูล : การ

วิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ :
ได้สภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหาร
จัดงานเทศน์มหาชาติ มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1)
ยกร่างเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์
มหาชาติ แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์
ข้อที่ 1 เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร คู่มือการ
สนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์
เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้พัฒนารูปแบบ
การบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ (ฉบับร่างที่ 1) 2) พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูล : ผู้ทรง
คุณวุฒิ / นักวิชาการ / พระนักเทศน์ โดยเลือก
แบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่อง
มือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้รูปแบบการบริหารจัดงาน
เทศน์มหาชาติ (ฉบับร่างที่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล :
การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์
ที่ได้ : ได้รูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ
(ฉบับร่างที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหาร
จัดงานเทศน์มหาชาติมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตรวจสอบ
โดยอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ผู้วิจัย แหล่งข้อมูล : อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่
ปรึกษาร่วม ผู้วิจัย เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร
การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content
Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการบริหารจัดงาน
เทศน์มหาชาติ 2) แก้ไขปรับปรุงและนำเสนอ แหล่ง
ข้อมูล : อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้
วิจัย เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์
ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบ
การบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติฉบับสมบูรณ์
การวิเคราะห์ข้อมูล : ฉบับสมบูรณ์

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ตำรา หนังสือ
บทความ วารสาร เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ งานวิจัย
รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน

การบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติวัดหลวงวัด
ราษฎร์

2. เครื่องมือ แบบศึกษาเอกสารและแบบ
สัมภาษณ์สภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ
จำนวน 5 รูป โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-
depth Interview)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอ่าน
ตำรา หนังสือ บทความ วารสาร เอกสาร งาน
วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต ที่
เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันการบริหารจัดงาน
เทศน์มหาชาติวัดหลวงวัดราษฎร์ โดยละเอียด แล้ว
สรุปสาระสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารจัดงานเทศน์
มหาชาติในอดีตและปัจจุบันโดยวิเคราะห์ตามองค์
ประกอบของการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ที่แน่นอนการบริหาร งานเทศน์มหาชาติ

การเทศน์มหาชาติหรือมหาเวสสันดร
ชาดกเป็นที่นิยมกันมากในหมู่พุทธศาสนิกชนมา
ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี
จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ได้มีการประชุมกันฟัง
เทศน์มหาชาติทุก ๆ ปี อาจเป็นเพราะเนื้อเรื่อง
มีความสนุกสนานและมีคติธรรมสอนไปในตัวด้วย
พุทธศาสนิกชนจึงได้นำเอาหลักคำสอนที่แฝงอยู่ใน
เนื้อเรื่องมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิต แม้แนวคิด
หลักของเรื่องมหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกจะ
อยู่ที่การบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดร แต่
เนื้อหาสาระของเรื่องก็ครอบคลุมพฤติกรรมของ
มนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของ
มนุษย์เกือบทั้งหมด ประเพณีการฟังเทศน์มหาชาติ

ก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทยไป และกวีแต่ละยุคยังได้นำเอาเนื้อเรื่องของมหากาติมาร้อยกรองประกวอด ประชันกัน จนทำให้เกิดมหากาติขึ้นอีกหลายสำนวน

การเทศน์เวสสันดร มีวิธีเทศน์เป็นทำนองโดยเฉพาะ จะต้องได้รับการฝึกอบรมศึกษาต่อท่านผู้ทรงคุณวุฒิทางนี้เป็นพิเศษ ส่วนการเทศน์จตุรารียสัจจกถา มีระเบียบพิธี

ประเพณีงานเทศน์มหาชาติ งานเทศน์มหาชาตินี้ นิยมทำกันหลังออกพรรษาพ้นหน้ากฐินไปแล้ว อาจทำในวันขึ้น 8 ค่ำกลางเดือน 12 หรือในวันแรม 8 ค่ำก็ได้ ซึ่งในช่วงนี้น้ำเริ่มลดและข้าวปลาอาหารกำลังอุดมสมบูรณ์ จึงพร้อมใจกันทำบุญทำทานและเล่นสนุกสนานรื่นเริง

แต่ในภาคอีสานนั้นนิยมทำกันในเดือน 4 เรียกว่า "งานบุญผะเหวด" ซึ่งเป็นช่วงที่เสร็จจากการทำบุญลานเอาข้าวเข้ายุ้ง ในภาคกลาง บางท้องถิ่นทำกันในเดือน 5 ต่อเดือน 6 ก็มี งานเทศน์มหาชาตินั้นจะทำในกาลพิเศษจะทำในเดือนไหนก็ได้ไม่จำกัดฤดูกาล โดยมากเพื่อเป็นการหาเงินเข้าวัด

บางแห่งนิยมทำในเดือน 10 การเทศน์มหาชาตินั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 13 กัณฑ์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดรอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ ก่อนที่จะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและออกบวชจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังตำนานต่อไปนี้ ตำนานเทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์ การเทศน์มหาชาติ คือการมหากุศลที่เดือนบุคคผลให้น้อมรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลประโยชน์สูงอันไพศาลของมวลมนุษยชาติ เป็นสำคัญเป็นเทศกาลที่คงความหมายอย่างแท้จริง การเทศน์ทุกกัณฑ์จะมีผู้เป็นเจ้าภาพจัดกัณฑ์เทศน์ถวาย เมื่อพระที่ตนรับกัณฑ์เทศน์ขึ้นเทศน์เจ้าภาพ

จะจุดเทียนบูชาคาถาหวานข้าวตอกข้าวสาร การเทศน์ในสมัยก่อนพระเจ้าของกัณฑ์จะอ่านจากอักษรธรรม(อักษรลาว) ซึ่งจารลงบนใบลานเป็นแผ่นยาว คำว่า "จาร" มาจากภาษาเขมรแปลว่า การเขียนด้วยเหล็กแหลมบนใบลาน แต่ปัจจุบันจะนิยมพิมพ์ลงบนใบลานเป็นตัวหนังสือไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องราวในแต่ละกัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสำหรับพระรุ่นใหม่ เมื่อจบกัณฑ์จะต้องเป็นสัญญาณ

อาจกล่าวได้ว่ามหาชาติแต่ละสำนวนในถิ่นต่างๆ มีคุณค่าทางด้านเนื้อหาและด้านวรรณศิลป์ เพราะเป็นเรื่องที่ประพันธ์ขึ้นจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และจากความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่นของตน การอ่านวรรณคดีเรื่องมหาชาติสำนวนต่างๆ นอกจากจะทำให้นักเรียนได้ซาบซึ้งกับอรรถรสของงานประพันธ์ที่มีคุณค่าแล้วยังได้รู้จักวัฒนธรรมและวิถีชีวิตบางแง่มุมของเพื่อนต่างถิ่นด้วย

2. การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้นจะเน้นเพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามทางพุทธศาสนาและเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนระหว่างบ้าน วัด และราชการ ซึ่งในความเชื่อ ความเลื่อมใสในพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับเป้าหมายของการเทศน์มหาชาติเชื่อกันสืบ ๆ กันมาแต่โบราณกาลว่าในการทำบุญของแต่ละกัณฑ์นั้น จะได้รับอานิสงส์ของการเทศน์ในแต่ละกัณฑ์ และการถ่ายทอดธรรมะมีกลวิธีต่างๆ พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในการเทศน์ชี้แจงธรรมะซึ่งจะต้องใช้กลวิธีปลุกเร้าให้พุทธศาสนิกชนเกิดศรัทธาโดยใช้ลีลาการเทศน์เป็นทำนองแหล่ต่างๆ นอกจากเป็นการจรรโลงพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทย ดังนั้น

การพึ่งเทศน์มหาชาติจึงมีคุณค่าต่อจิตใจดังนี้

1) ได้รับคติธรรมที่สอดแทรกในเนื้อหาที่พระนักเทศน์ว่าทำนองแหล่โดยเฉพาะนอก เช่น แหล่ให้พร แหล่นิทานพื้นบ้าน และแหล่ชาดกที่นำมาแหล่ประกอบการเทศน์มหาชาติ

2) ได้ความรู้จากเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่พระนักเทศน์ได้เรียบเรียงนำมาแหล่นอกแทรกในเทศน์มหาชาติ

3) ได้รับความเพลิดเพลิน เป็นอรรถรสจากการฟังเทศน์ธรรมดาดตามแบบอ่านตาม คัมภีร์ หรือแบบพูดธรรมดา มาเป็นธรรมนองแหล่ที่มีลีลาหลากหลาย และการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประจำกัณฑ์แต่ละกัณฑ์

4) เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามในพุทธศาสนา

5) เกิดความสามัคคีในการจัดกิจกรรมตั้งแต่การนิมนต์พระ การเตรียมสถานที่ การประสานงาน การสรุปโครงการ

3. การแบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

รูปแบบการเทศน์มหาชาติ มี 4 ประเภท คือ รูปแบบการจัดเทศน์มหาชาติ รูปแบบการนิมนต์พระเทศน์มหาชาติ รูปแบบการจัดสถานที่เทศน์มหาชาติ และรูปแบบการจัดธรรมาส์เทศน์มหาชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบการแบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติซึ่งในปัจจุบันวัด หน่วยงานราชการมีการแบ่งหน้าที่และภาระงานกันชัดเจน เช่น 1) คณะกรรมการที่ปรึกษา 2) คณะกรรมการอำนวยการ 3) คณะกรรมการดำเนินงาน 4) คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่ 5) คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ 6) คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ 7) คณะกรรมการฝ่ายรับเงินอนุโมทนา 8) คณะกรรมการฝ่ายอาหารว่างและเครื่องดื่ม 9) คณะกรรมการ

ฝ่ายยานพาหนะ 10) คณะกรรมการฝ่ายเครื่องเสียงและบันทึกภาพเคลื่อนไหว 11) คณะกรรมการฝ่ายประสานจัดผู้เข้าร่วมกิจกรรม 12) คณะกรรมการฝ่ายถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต 13) คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ 14) คณะกรรมการฝ่ายประเมินผล

4. หลักการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

มีการนำหลักการบริหารมาบูรณาการในการจัดงาน ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวางแผนจัดงานเทศน์มหาชาติ 2) การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน 3) การจัดบุคลากรมาปฏิบัติงาน 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน เป็นการประสานให้ส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานได้ต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องกัน 6) การรายงาน เป็นกระบวนการและเทคนิคการสรุปงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างทันเหตุการณ์ 7) การงบประมาณ วางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินของการจัดงานทั้งหมด โดยมีพิธีการ ได้แก่

วันแรกเริ่มงานด้วยพิธีทำบุญตักบาตรพระทั้งวัด หรือเลี้ยงพระตามจำนวนที่เห็นสมควร แล้วเริ่มเทศน์เวสสันดรชาดก ตามแบบเทศน์ต่อกันไปจนสุด 13 กัณฑ์ ถึงเวลากลางคืนบางแห่งจัดปาทาย์ประโคมระหว่างกัณฑ์หนึ่ง ๆ ตลอดทั้ง 13 กัณฑ์ด้วย

วันรุ่งขึ้น ทำบุญเลี้ยงพระอีกแล้วมีเทศน์จตุรปริยสัจจกถาในระหว่างเพลจบแล้วเลี้ยงพระเพลเป็นอันเสร็จพิธี

ระเบียบพิธีในการเทศน์มหาชาติ ที่นิยมกันเป็นหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ตกแต่งบริเวณพิธีให้มีบรรยากาศคล้ายอยู่ในบริเวณป่า ตามท้องเรื่องเวสสันดรชาดก โดยนำเอา ต้นกล้วย ต้นอ้อย และกิ่งไม้มาผูกตามเสา

และบริเวณรอบ ๆ ธรรมาสน์ ประดับธงทิว และ รา
วัติ ฉัตร ตามสมควร

2) ตั้งขันสาครใหญ่ หรือจะใช้อ่างใหญ่ที่
สมควรก็ได้ใส่น้ำสะอาดเต็ม สำหรับปักเทียนบูชา
ประจำกัณฑ์ในระหว่างที่พระเทศน์ น้ำในภาชนะที่
ตั้งนี้เสร็จพิธีแล้ว ถือว่าเป็นน้ำพระพุทธรณ์ที่สำคัญ
ภาชนะใส่น้ำนี้ตั้งหน้าธรรมาสน์ กลางบริเวณพิธี

3) เตรียมเทียนเล็ก ๆ จำนวน 1,000 เล่ม
แล้วนับแยกจำนวนเป็นมัด มัดหนึ่งมีจำนวนเท่า
คาถาของกัณฑ์หนึ่ง แล้วทำเครื่องหมายไว้ให้ทราบ
ว่ามัดไหนสำหรับบูชาคาถากัณฑ์ใด เมื่อถึงคราว
เทศน์กัณฑ์นั้นก็จะเอาเทียนมัดนั้นออกจุดบูชาติด
รอบ ๆ ภาชนะน้ำ ต่อกันไปจนจบกัณฑ์ให้หมดมัด
พอดี ครบ 13 กัณฑ์ถ้วน จำนวน 1,000 เล่ม เท่า
จำนวนคาถา บางแห่งนิยมทำธงเล็ก ๆ 1,000 คัน
แบ่งจำนวนเท่าคาถาประจำกัณฑ์เช่นอย่างเทียน
แล้วปักลงบูชาระหว่างกัณฑ์บนหอยกกล้วย แต่การ
ใช้ธงไม่เป็นที่นิยม เช่น เทียน การจุดเทียนหรือปักธง
บูชากัณฑ์ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของเจ้าภาพผู้รับกัณฑ์
นั้น ๆ

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล
เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ ดัง
ต่อไปนี้

การบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติในอดีต
และปัจจุบันโดยวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการ
บริหาร 4 ด้าน ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ที่แน่นอนการบริหารจัด งานเทศน์มหาชาติ

การเทศน์มหาชาติหรือมหาเวสสันดร
ชาดกเป็นที่นิยมกันมากในหมู่พุทธศาสนิกชนมา
ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี
จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ได้มีการประชุมกันฟัง

เทศน์มหาชาติทุก ๆ ปี อาจเป็นเพราะเนื้อเรื่อง
มีความสนุกสนานและมีคติธรรมสอนไปในตัวด้วย
พุทธศาสนิกชนจึงได้นำเอาหลักคำสอนที่แฝงอยู่ใน
เนื้อเรื่องมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิต แม้แนวคิด
หลักของเรื่องมหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกจะ
อยู่ที่การบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดร แต่
เนื้อหาสาระของเรื่องก็ครอบคลุมพฤติกรรมของ
มนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม
ของมนุษย์เกือบทั้งหมด ประเพณีการฟังเทศน์
มหาชาติก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต
ของคนไทยไป และกวีแต่ละยุคยังได้นำเอาเนื้อเรื่อง
ของมหาชาติมาร้อยกรองประกวาด ประชันกัน จน
ทำให้เกิดมหาชาติขึ้นอีกหลายสำนวนจะต้องได้รับ
การฝึกอบรมศึกษาต่อท่านผู้ทรงคุณวุฒิทางนี้เป็น
พิเศษ ส่วนการเทศน์จตุรารายสัจจกถา มีระเบียบพิธี

ประเพณีงานเทศน์มหาชาติ งานเทศน์
มหาชาตินี้ นิยมทำกันหลังออกพรรษาพ้นหน้ากฐิน
ไปแล้ว อาจทำในวันขึ้น 8 ค่ำกลางเดือน 12 หรือใน
วันแรม 8 ค่ำก็ได้ ซึ่งในช่วงนี้น้ำเริ่มลดและข้าวปลา
อาหารกำลังอุดมสมบูรณ์ จึงพร้อมใจกันทำบุญทำ
ทานและเล่นสนุกสนานรื่นเริง

แต่ในภาคอีสานนั้นนิยมทำกันในเดือน
4 เรียกว่า "งานบุญผะเหวด" ซึ่งเป็นช่วงที่เสร็จจาก
การทำบุญลานเอาข้าวเข้ายุ้ง ในภาคกลาง บาง
ท้องถิ่นทำกันในเดือน 5 ต่อเดือน 6 ก็มี งานเทศน์
มหาชาตินั้นจะทำในกาลพิเศษจะทำในเดือนไหน
ก็ได้ไม่จำกัดฤดูกาล โดยมากเพื่อเป็นการหาเงิน
เข้าวัด การเทศน์มหาชาติ คือการมหากุศลที่เดือน
บุคคลให้น้อมรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือความ
ดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัว เพื่อผล
ประโยชน์สูงอันไพศาลของมวลมนุษยชาติเป็น
สำคัญเป็นเทศกาลที่คงความหมายอย่างแท้จริง
การเทศน์ทุกกัณฑ์จะมีผู้เป็นเจ้าภาพจัดกัณฑ์เทศน์
ถวาย เมื่อพระที่ตนรับกัณฑ์เทศน์ขึ้นเทศน์เจ้าภาพ

จะจุดเทียนบูชาคาถาหวานข้าวตอกข้าวสาร การเทศน์ในสมัยก่อนพระเจ้าของกัณฑ์จะอ่านจากอักษรธรรม(อักษรลาว) ซึ่งจารลงบนใบลานเป็นแผ่นยาว คำว่า "จาร" มาจากภาษาเขมรแปลว่า การเขียนด้วยเหล็กแหลมบนใบลาน แต่ปัจจุบันจะนิยมพิมพ์ลงบนใบลานเป็นตัวหนังสือไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องราวในแต่ละกัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสำหรับพระรุ่นใหม่ เมื่อจบกัณฑ์จะตีส้องเป็นสัญญาณ

อาจกล่าวได้ว่ามหาชาติแต่ละสำนวนในถิ่นต่างๆ มีคุณค่าทางด้านเนื้อหาและด้านวรรณศิลป์ เพราะเป็นเรื่องที่ประพันธ์ขึ้นจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และจากความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่นของตน การอ่านวรรณคดีเรื่องมหาชาติสำนวนต่างๆ นอกจากจะทำให้นักเรียนได้ซาบซึ้งกับอรรถรสของงานประพันธ์ที่มีคุณค่าแล้วยังได้รู้จักวัฒนธรรมและวิถีชีวิตบางแง่มุมของเพื่อนต่างถิ่นด้วย

2. การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้นจะเน้นเพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามทางพุทธศาสนาและเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนระหว่างบ้าน วัด และราชการ ซึ่งในความเชื่อ ความเลื่อมใสในพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับเป้าหมายของการเทศน์มหาชาติเชื่อกันสืบ ๆ กันมาแต่โบราณกาลว่าในการทำบุญของแต่ละกัณฑ์นั้น จะได้รับอานิสงส์ของการเทศน์ในแต่ละกัณฑ์ และการถ่ายทอดธรรมะมีกลวิธีต่างๆ พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในการเทศน์ชี้แจงธรรมะซึ่งจะต้องใช้กลวิธีปลุกเร้าให้พุทธศาสนิกชนเกิดศรัทธาโดยใช้ลีลาการเทศน์เป็นทำนองแหล่ต่างๆ นอกจากเป็นการจรรโลงพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทย ดังนั้น

การฟังเทศน์มหาชาติจึงมีคุณค่าต่อจิตใจดังนี้

- 1) ได้รับความศรัทธาที่สวดแทรกในเนื้อหาที่พระนักเทศน์ว่าทำนองแหล่โดยเฉพาะนอก เช่น แหล่ให้พร แหล่นิทานพื้นบ้าน และแหล่ชาดกที่นำมาแหล่ประกอบการเทศน์มหาชาติ
- 2) ได้ความรู้จากเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่พระนักเทศน์ได้เรียบเรียงนำมาแหล่แทรกในเทศน์มหาชาติ
- 3) ได้รับความเพลิดเพลิน เป็นอรรถรสจากการฟังเทศน์ธรรมดาดตามแบบอ่านตาม คัมภีร์ หรือแบบพูดธรรมดา มาเป็นธรรมนองแหล่ที่มีลีลาหลากหลาย และการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประจำกัณฑ์แต่ละกัณฑ์
- 4) เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในพุทธศาสนา
- 5) เกิดความสามัคคีในการจัดกิจกรรมตั้งแต่การนิมนต์พระ การเตรียมสถานที่ การประสานงาน การสรุปโครงการ

3. การแบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

รูปแบบการเทศน์มหาชาติ มี 4 ประเภท คือ รูปแบบการจัดเทศน์มหาชาติ รูปแบบการนิมนต์พระเทศน์มหาชาติ รูปแบบการจัดสถานที่เทศน์มหาชาติ และรูปแบบการจัดธรรมาสันเทศน์มหาชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบการแบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติซึ่งในปัจจุบันวัด หน่วยงานราชการมีการแบ่งหน้าที่และภาระงานกันชัดเจน เช่น 1) คณะกรรมการที่ปรึกษา 2) คณะกรรมการอำนวยการ 3) คณะกรรมการดำเนินงาน 4) คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่ 5) คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ 6) คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ 7) คณะกรรมการฝ่ายรับเงินอนุโมทนา 8) คณะกรรมการฝ่ายอาหารว่างและเครื่องดื่ม 9) คณะกรรมการ

ฝ่ายยานพาหนะ 10) คณะกรรมการฝ่ายเครื่องเสียง และบันทึกภาพเคลื่อนไหว 11) คณะกรรมการฝ่ายประสานจัดผู้เข้าร่วมกิจกรรม 12) คณะกรรมการฝ่ายถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต 13) คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ 14) คณะกรรมการฝ่ายประเมินผล

4. หลักการการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ

มีการนำหลักการบริหารมาบูรณาการในการจัดงาน ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวางแผนการจัดงานเทศน์มหาชาติ 2) การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน 3) การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน เป็นการประสานให้ส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานได้ต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องกัน 6) การรายงาน เป็นกระบวนการและเทคนิคการสรุปงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างทันเหตุการณ์ 7) การงบประมาณ วางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินของการจัดงานทั้งหมด โดยมีพิธีการ ได้แก่

วันแรกเริ่มงานด้วยพิธีทำบุญตักบาตรพระทั้งวัด หรือเลี้ยงพระตามจำนวนที่เห็นสมควร แล้วเริ่มเทศน์เวสสันดรชาดก ตามแบบเทศน์ต่อกันไปจนสุด 13 กัณฑ์ ถึงเวลากลางคืนบางแห่งจัดปี่พาทย์ประโคมระหว่างกัณฑ์หนึ่ง ๆ ตลอดทั้ง 13 กัณฑ์ด้วย

วันรุ่งขึ้น ทำบุญเลี้ยงพระอีกแล้วมีเทศน์จตุรปริยสัจจากถาในระหว่างเพลจบแล้วเลี้ยงพระเพลเป็นอันเสร็จพิธี

ระเบียบพิธีในการเทศน์มหาชาติ ที่นิยมกันเป็นหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ตกแต่งบริเวณพิธีให้มีบรรยากาศคล้ายอยู่ในบริเวณป่า ตามท้องเรื่องเวสสันดรชาดก โดยนำเอา ต้นกล้วย ต้นอ้อย และกิ่งไม้มาผูกตามเสา

และบริเวณรอบ ๆ ธรรมาสน์ ประดับธงทิว และ ราวตี ฉัตร ตามสมควร

2) ตั้งชั้นสาครใหญ่ หรือจะใช้อ่างใหญ่ที่สมควรก็ได้ใส่น้ำสะอาดเต็ม สำหรับปักเทียนบูชาประจำกัณฑ์ ในระหว่างที่พระเทศน์ น้ำในภาชนะที่ตั้งนี้เสร็จพิธีแล้ว ถือว่าเป็นน้ำพระพุทธรูปที่สำคัญ ภาชนะใส่น้ำนี้ตั้งหน้าธรรมาสน์ กลางบริเวณพิธี

3) เตรียมเทียนเล็ก ๆ จำนวน 1,000 เล่ม แล้วนับแยกจำนวนเป็นมัด มัดหนึ่งมีจำนวนเท่าคาถาของกัณฑ์หนึ่ง แล้วทำเครื่องหมายไว้ให้ทราบ ว่ามัดไหนสำหรับบูชาคาถากัณฑ์ใด เมื่อถึงคราวเทศน์กัณฑ์นั้นก็จะเอาเทียนมัดนั้นออกจุดบูชาติดรอบ ๆ ภาชนะน้ำ ต่อกันไปจนจบกัณฑ์ให้หมดมัดพอดีครบ 13 กัณฑ์ถ้วน จำนวน 1,000 เล่ม เท่าจำนวนคาถา บางแห่งนิยมทำธงเล็ก ๆ 1,000 คัน แบ่งจำนวนเท่าคาถาประจำกัณฑ์เช่นอย่างเทียน แล้วปักธงบูชาระหว่างกัณฑ์บนหยวกกล้วย แต่การใช้ธงไม่เป็นที่นิยม เช่น เทียน การจุดเทียนหรือปักธงบูชา กัณฑ์ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของเจ้าภาพผู้รับกัณฑ์นั้น ๆ

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ที่แน่นอนการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ 2) การมีเป้าหมายการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ 3) การแบ่งงานการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ 4) หลักการการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติ โดยการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติโดยสภาพทั่วไปแต่ละวัดหรือส่วนงานราชการจะจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการสืบทอดประเพณีอันดีงามของพุทธศาสนา เพื่อความสามัคคีกันของคนในองค์กรรวมถึงเป็นการพัฒนาการเทศน์ของผู้ที่เป็นนักเทศน์ธรรมกถึก โดยการจัดงานในแต่ละครั้งจะมีการแบ่งหน้าที่กันเพื่อดูแล ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน ให้การจัดงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยผลการวิจัยสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ สมหมาย เปรมจิตต์ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพของมหาเวสสันดรชาดกและอิทธิพลที่มีต่อชีวิตทางศาสนาของประชาชนชาวไทย โดยศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะดูว่า วชิราภรณ์ พฤกษ์สุกาญจน์. ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 237. มหาเวสสันดรชาดก ได้มีบทบาทสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมอย่างไรในฐานะที่เป็นคัมภีร์ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายที่สุดในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ศึกษาความเป็นมาของชาดกเรื่องนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการจัดเทศน์มหาชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมาโดยมีความเห็นวามหาเวสสันดรชาดกได้ช่วยให้คนไทยแตกต่างจากชนชาติอื่นในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งยังได้ศึกษาถึงอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมโดยพยายามที่จะพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม วรรณกรรมและศีลธรรมจรรยา ตลอดจนแรงบันดาลใจทางศิลปะที่ก่อให้เกิดศิลปะไทยมากมาย และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ พฤกษ์สุกาญจน์. ศึกษาลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ใน ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ผลการศึกษาพบว่า (วชิราภรณ์ พฤกษ์สุกาญจน์. ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 237.)

ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกเกิดจากความหลากหลายของเนื้อหา ซึ่งก็ต้องเลือกใช้ศิลปะในการประพันธ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาอันเป็นปัจจัยให้เกิดลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละตอน นอกจากนี้ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกยังแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดขนบนิยมทางวรรณศิลป์

ในวรรณคดีพุทธศาสนา ได้แก่ ในด้านการเลือกเรื่อง การเลือกใช้คำประพันธ์ การดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละคร และการใช้ถ้อยคำและโวหาร และสอดคล้องกับ ธีรญาภรณ์ ภูทอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์มหาชาติกลอนสวดฉบับวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาริ้วยพบว่ามหาชาติกลอนสวด ฉบับวัดกลางวรวิหาร เป็นฉบับที่กวีแต่งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุหรือผู้รู้หนังสือใช้สวดอ่านให้อุบาสก อุบาสิกาฟังที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์ภูมิหลังของต้นฉบับ ทำให้ทราบว่าต้นฉบับนี้แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้อักษรไทยบันทึก มีคำศัพท์ภาษาถิ่นและศัพท์โบราณปะปนอยู่บ้าง การบันทึกนั้นบันทึกตามเสียงสวดอ่านจึงทำให้อักษรวิธีต่างจากปัจจุบัน (ธีรญาภรณ์ ภูทอง. ศึกษาวิเคราะห์มหาชาติกลอนสวด ฉบับวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544, หน้า บทคัดย่อ.)

สรุป

การบริหารจัดงานเพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามทางพุทธศาสนาและเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนระหว่างบ้าน วัดและราชการ ซึ่งในความเชื่อ ความเลื่อมใสในพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับเป้าหมายของการเทศน์มหาชาติเชื่อกันสืบ ๆ กันมาแต่โบราณกาล โดยรูปแบบการเทศน์มหาชาติ มี 4 ประเภท คือ รูปแบบการจัดเทศน์มหาชาติ รูปแบบการนิมนต์พระเทศน์มหาชาติ รูปแบบการจัดสถานที่เทศน์มหาชาติ และรูปแบบการจัดธรรมาสน์เทศน์มหาชาติมีการนำหลักการบริหารมาบูรณาการในการจัดงาน ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวางแผนจัดงานเทศน์มหาชาติ 2) การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยมีการพิจารณาให้

เหมาะสมกับงาน 3) การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน เป็นการประสานให้ส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานได้ต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องกัน 6) การรายงาน เป็นกระบวนการและเทคนิคการสรุปงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างทันเหตุการณ์ 7) การงบประมาณ วางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินของการจัดงานทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมกถึกในการเทศน์มหาชาติเพื่อสร้างธรรมกถึกที่มีชื่อเสียงในการเทศน์มหาชาติ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมเป้าหมายการเทศน์มหาชาติโดยมีโครงการ

หรือกิจกรรมเทศน์มหาชาติเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา และสร้างความสามัคคีในองค์กร

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมพัฒนาการแบ่งงานตามภาระหน้าที่ของแต่ละส่วนงานในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเทศน์มหาชาติ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเทศน์มหาชาติควรส่งเสริมหลักการพัฒนาการบริหารการจัดเตรียมงานเทศน์มหาชาติให้วัดและหน่วยงานราชการที่จะบริหารจัดการงานเทศน์มหาชาติให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติในการบริหารจัดการงานเทศน์มหาชาติให้ประสบผลสำเร็จ

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาทฤษฎีการสร้างพระธรรมกถึกในการเทศน์มหาชาติ
2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาด้วยเทศน์มหาชาติ
3. ควรศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดงานเทศน์มหาชาติของวัดในประเทศไทย

บรรณานุกรม

ปัญญาภรณ์ ภูทอง. ศึกษาวิเคราะห์มหาชาติกลอนสวด ฉบับวัดกลางวรวิหาร จังหวัดสมุทรปราการ.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

วชิราภรณ์ พฤษสุภาภรณ์. ลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ในร้อยย้ามหาเวสสันดรชาดก. วิทยานิพนธ์

อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สมหมาย เปรมจิตต์. มหาเวสสันดรชาดก: วิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, 2544, สุภาพรณ ฌ บางช้าง. ธรรมวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532, หน้า 50.

องค์ความรู้เรื่องการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก: กรมการศาสนา กระบวนการวัฒนธรรม, โรงพิมพ์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร, 2558. <https://www.im2market.com>

[ออนไลน์วันที่ 20 ธันวาคม 2561]

